

Slávka Krížová – Zuzana Chrastinová – Ida Zedníčková – Ivan Foltýn

Porovnanie vybraných ekonomických ukazovateľov poľnohospodárstva SR a ČR

Selected economic indicators comparison of Slovak and Czech agriculture

Abstract Article addresses position of Slovak and Czech agriculture within European Union in the year 2014 and mutual comparison of selected economic indicators for agriculture in Slovak and Czech Republic that were published in “Agriculture and food industry report of Slovak Republic in 2014” and “Situation agricultural report of Czech Republic in 2014” (so-called Green Reports). Comparison derives from assessment of total economic and production performance of Slovak and Czech agriculture. Indicators are analyzed in EUR, tons, units or by calculation per agricultural utilised land. Article also evaluates agricultural support policy in Slovak and Czech Republic that plays decisive role in production conditions stabilisation of enterprises operated in Slovak and Czech rural areas in the light of sustainable development.

Key words comparison – land – gross value added – production – support – agriculture

Abstrakt Príspevok sa zaoberá postavením slovenského a českého poľnohospodárstva v rámci Európskej únie v roku 2014 a vzájomným porovnaním vybraných ekonomických ukazovateľov za poľnohospodárstvo SR a ČR, ktoré boli publikované v „Správe o poľnohospodárstve a potravinárstve v SR za rok 2014“ a „Zpráve o stavu zemědělství v ČR za rok 2014“ (tzv. Zelených správach). Porovnanie sa odvíja od hodnotenia celkovej ekonomickej a produkčnej výkonnosti poľnohospodárstva SR a ČR. Ukazovatele sú analyzované v eurách, tonách, kusoch, alebo v prepočte na hektár poľnohospodársky využívannej pôdy. V príspevku je hodnotená i podporná politika poľnohospodárstva SR i ČR, ktorá zohráva rozhodujúcu úlohu pri stabilizácii výrobných podmienok podnikov na slovenskom a českom vidieku v intenciách ich trvalo udržateľného rozvoja.

Kľúčové slová komparácia – pôda – hrubá pridaná hodnota – produkcia – podpora – poľnohospodárstvo

Príspevok je výsledkom spolupráce NPPC – VÚEPP Bratislava a ÚZEI Praha. Sú v ňom analyzované a komparované poznatky získané zo Zelených správ SR a ČR za rok 2014, ktoré sú vypracovávané každoročne vo väčšine štátov EÚ vrátane Slovenska i Česka. Prioritným zámerom riešenia predmetnej úlohy v SR je zabezpečiť splnenie úloh vyplývajúcich zo zákona č. 543/2007 Z. z. § 3 ods.2 písm. g) o pôsobnosti orgánov štátnej správy pri poskytovaní podpory

v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka s cieľom dosiahnuť dlhoročnú kontinuitu v získavaní poznatkov o situácii v slovenskom poľnohospodárstve a potravinárstve a jeho vývoji, hodnotení agrárnej politiky hlavne z pohľadu pôsobenia uplatňovaných opatrení prijatých v intenciách Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ.

Poľnohospodárstvo tvorí dôležitú súčasť národnej ekonomiky tak SR, ako aj ČR. Poľnohospodársky využívaná pôda SR predstavuje 1 921 tis. ha a ČR 3 554 tis. ha. Obe krajiny využívajú relatívne značný objem vodných zdrojov. Poľnohospodárstvo je po priemysle druhé najvýznamnejšie výrobné odvetvie oboch štátov a jeho hlavnou úlohou je výroba surovín a potravín potrebných pre výživu obyvateľstva. Je to priestorovo najrozsiahlejšia činnosť človeka na území oboch štátov.

Podľa Krížovej, S. a kol. (2013) sa v súčasnosti veľký dôraz kladie na multifunkcionalitu poľnohospodárstva, ktoré okrem výrobných funkcií plní ďalšie úlohy a to v prospech celej spoločnosti, ako je tvorba verejných statkov, ochrana a zveľaďovanie prírodných zdrojov, udržiavanie kultúrneho rázu krajiny, zachovanie zamestnanosti a vidieckej štruktúry osídlenia.

Porovnávaním dosiahnutých výsledkov krajín Európy z národohospodárskeho hľadiska sa zaoberajú práce Sojková, Z. a Stehlíková, B. (2005), ktoré potvrdzujú, že proces globalizácie priamo či nepriamo zasahuje do všetkých stránok existencie spoločnosti. Globalizácia so sebou prináša postupné znižovanie rozdielov a približovanie sa krajín v rôznych oblastiach.

Podľa Šima, D. (2005) komparácia základných výrobných faktorov, t.j. poľnohospodárskej pôdy a pracovného kapitálu poukázala na značné rozdielnosti medzi jednotlivými štátmi. Slovenská republika a Česko disponujú vyššou koncentráciou poľnohospodárskej pôdy na jedného farmára.

Podľa Chrastinovej, Z. a Uhrinčátovej, E. (2014), ktoré sa zaoberali aj postavením slovenského poľnohospodárstva v kontexte štátov EÚ, je aktuálnou úlohou slovenského poľnohospodárstva súčasná a budúca prosperita podnikov v európskom priestore. Ekonomická efektívnosť poľnohospodárstva a zmeny, ku ktorým postupne dochádza v súčasnom období vo všetkých členských štátoch Európskej únie sú významné z hľadiska európskeho trhového priestoru. Na ekonomiku poľnohospodárstva vplyvajú viaceré faktory, ale rozhodujúcu úlohu v tomto procese zohráva Spoločná poľnohospodárska politika, ktorá významne ovplyvňuje cez podpory ekonomiku poľnohospodárskych podnikov. Z tohto aspektu je v súčasnosti rozhodujúce nastavenie SPP, ktorá významne ovplyvňuje poľnohospodárstvo nielen na Slovensku a v Česku, ale v celej EÚ.

Podľa Chrastinovej, Z. a kol. (2013) slovenské poľnohospodárstvo z ekonomického hľadiska dosahuje v porovnaní k priemeru EÚ-27 relatívne nízky príjem z podnikateľskej činnosti (výsledok hospodárenia) na pracovnú jednotku, ale vo vzťahu k úrovni výroby dosahuje disproporcionálne vysokú výrobnú spotrebu oproti ostatným štátom. Je to v dôsledku vyšších výdavkov na pracovné a materiálové vstupy, tj. na pracovnú jednotku, materiál, energie a služby. Nižšie ekonomické výsledky slovenských poľnohospodárskych podnikov sú dôsledkom stavu trhu so vstupmi a výstupmi, daňovej a dotačnej politiky a štruktúry podnikov.

Za významný z tohto hľadiska možno teda považovať proces najnovšej reformy Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ, ktorý sa ukončil v decembri 2013 schválením základných legislatívnych aktov na roky 2014 – 2020.

Cieľom reformy je zrýchliť proces integrácie environmentálnych požiadaviek. Po reforme SPP došlo k výraznej zmene štruktúry priamych platieb. Nový systém priamych platieb je tvorený viaczložkovým systémom podpôr a po prvý raz sa do I. piliera SPP zavádza ekologizujúca zložka vzhľadom na to, že súčasná krajina je vystavená v oveľa väčšej miere klimatickým vplyvom ako to bolo v minulosti. K zmierneniu vplyvu zmeny klímy na pôdu a následne na jej produkčnú funkciu je aplikácia takých opatrení, ktoré prispievajú k adaptácii pestovaných plodín a chovu hospodárskych zvierat na zvyšujúcu sa teplotu vzduchu a zmenený režim zrážok. Na zabezpečenie udržateľnosti poľnohospodárskej krajiny v nových klimatických podmienkach bude aj do budúcnosti potrebné a veľmi dôležité zaoberať sa celkovým využitím poľnohospodárskeho fondu a celkovej poľnohospodársko-lesnej krajiny ako aj ďalší výskum toho, ako bude svetové hospodárstvo reagovať na extrémny počasie prejavujúce sa dlhodobými obdobiami sucha či záplavami.

Metodický postup

Zabezpečovanie cieľov úlohy vychádzalo z účelového spracovania údajov, ktoré boli získané z oficiálneho štatistického výkazníctva (ŠÚ SR, ČSÚ) a rezortného výkazníctva (MPRV SR, MZe ČR), vrátane údajov ekonomických poľnohospodárskych účtov, PPA (Pôdohospodárska platobná agentúra) v SR, SZIF (Státní zemědělský intervenční fond) v ČR a zo zahraničných štatistík najmä Eurostatu a Faostatu, t.j. údajov ktoré boli použité pri vypracovávaní Zelených správ. Údaje z Eurostatu a Faostatu sú uvedené za posledné sledované obdobie. Okrem toho sa použili ďalšie materiály a dokumenty situačného a koncepčného charakteru, najmä z oblasti Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ, vrátane ďalších interných podkladov jednotlivých ústavov a ďalších inštitúcií, ktoré úzko súvisia s cieľmi riešenia úlohy. Pri riešení sa uplatnili základné matematicko-štatistické metódy ako sú komparačná analýza, indexová metóda a syntéza poznatkov. Vzhľadom na skutočnosť, že Slovenská republika sa stala súčasťou globálneho trhu, ktorý v rozhodujúcej miere generuje ceny ťažiskových poľnohospodárskych komodít, pri analýzach sa využila aj údajová základňa cien agropotravinárskych komodít stanovených svetovými burzami, ktoré poskytuje databáza FAO OSN. Tieto údaje boli spracované bežnými analytickými metódami ekonomického rozboru.

Vlastná práca

Poľnohospodársky využívaná pôda v krajinách EÚ-28 podľa najnovších dostupných údajov (rok 2013) dosiahla za ostatné sledované obdobie 172,9 mil. ha, čo bolo cca 39,2 % z celkovej pôdnej plochy krajín EÚ-28. Krajiny EÚ-15 obhospodarovali rozhodujúci podiel poľnohospodársky využívanej pôdy, a to až 71,3 %. Najvyšší podiel na celkovej poľnohospodársky využívanej pôde krajín EÚ-28 dosahuje Francúzsko (16,2 %), Španielsko

(13,8 %) a Nemecko (9,7 %). Slovensko sa podieľalo 1,1 %, Česká republika 2,1 %. Podiel poľnohospodársky využívanej pôdy z celkovej plochy krajiny dosahuje na Slovensku 38,7 % a v Česku 44,1 %. V absolútnej výmere poľnohospodársky využívanej pôdy Slovensko dosahuje len 54 % oproti Česku. V štruktúre pôdy medzi týmito dvomi krajinami pretrvávajú diferencie (Tab.1). Slovensko disponuje mierne vyšším podielom ornej pôdy (70,7 %) ako Česko (70,4 %) a tiež vyšším podielom domácich záhradiek (1,7 %) ako Česko (0,3 %). V štruktúre využitej poľnohospodárskej pôdy Česka je vyšší podiel aj trvalých porastov (1,2 %) a trvalých lúk a pasienkov (28,0 %) ako na Slovensku (1 %: 26,6 %).

Výmera poľnohospodárskej pôdy v SR a ČR, v ha

Agricultural land area in Slovak Republic and Czech Republic (in hectares)

Tab.1

Ukazovateľ ¹	SR ²		ČR ³	
	2013	2014	2013	2014
Poľnohospodársky využívaná pôda⁴	1 928 508	1 921 157	3 548 495	3 554 314
v tom: orná pôda ⁵	1 362 002	1 359 091	2 503 900	2 503 816
trvalé porasty ^{6 1)}	20 463	18 807	42 509	42 625
domáce záhradky ^{7 2)}	32 339	32 318	11 356	12 111
trvalé lúky a pasienky ^{8 3)}	513 704	510 801	990 730	995 762

Prameň: ŠÚ SR, MZe ČR⁹

1/ indicator, 2/ Slovak Republic, 3/ Czech Republic, 4/ utilised agricultural area, 5/ therein: arable land, 6/ permanent grassland, 7/ domestic gardens, 8/ permanent grassland and pasture land, 9/ Source: Statistical Office of the Slovak Republic, Ministry of Agriculture of Czech Republic

¹⁾ v ČR Chmelnice, vinice, ovocný sad a zelinárska zahrada

²⁾ v ČR Ostatní plochy - zalesnená pôda, porost rýchle rastúcich drevín, rybník, školka, jiná kultura

³⁾ v ČR Travní porost

¹⁾ In Czech Republic: hop-fields, vineyards, orchards and kitchen gardens

²⁾ In Czech Republic: forest land, fast-growing timber species, fishponds, forest nurseries, other artificial crops

³⁾ In Czech Republic: green stand

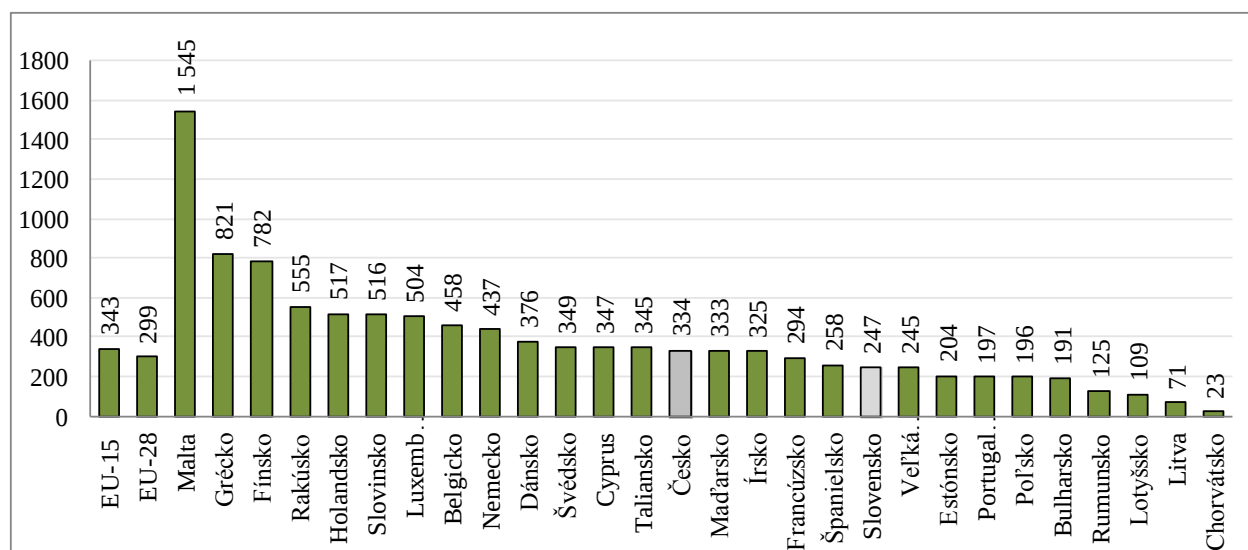
Hrubá pridaná hodnota v krajinách EÚ-28 (7) dosiahla v roku 2013 166,1 mld. €, čo bolo o 5,2 % viac ako v predchádzajúcom roku. Rozhodujúci podiel jej objemu (83,6 %) vytvorili krajiny pôvodnej EÚ-15, najviac Taliansko (17,7 %), Francúzsko (15,4 %), Španielsko (14,0 %), Nemecko (11,4 %) a Holandsko (6,2 %). Podiel Slovenska predstavoval 0,4 %, podiel Česka 0,9 %, čo súvisí s rozsahom využívanej pôdy a dosiahnutou produkciou. Výška hrubej pridanej hodnoty na ha poľnohospodársky využívanej pôdy je na Slovensku o 23,8 % nižšia a dosahuje 315,2 € ako v Česku, kde dosahuje 413,8 €.

Podpora do poľnohospodárstva (7) dosiahli v roku 2013 v rámci krajín EÚ-28 úroveň 51,7 mld. €, čo bolo o 7,5 % menej ako pred rokom. Rozhodujúca časť z celkových podpôr (81,7 %) bola alokovaná do pôvodných členských krajín (42,2 mld. €). Najviac podpôr z celkovej podpory EÚ-28 bolo alokovaných do produkčne rozhodujúcich krajín, a to Francúzska (15,8 %), Nemecka (14,1 %), Španielska (11,9 %), Talianska (8,6 %) a Veľkej Británie (7,4 %). Slovensku

bolo poskytnutých 0,9 % z celkových podpôr EÚ-28, čo znamenalo 246,8 € na ha p. v. p., Českej republike bolo poskytnutých 2,3 % z celkových podpôr EÚ-28, čo znamenalo 334,4 € na ha p. v. p. Výška podpôr prepočítaná na hektár poľnohospodársky využívanej pôdy (Graf 1) predstavuje na Slovensku 247 €, čo je o 26 % menej ako v Česku (334 €).

Podpora v € na hektár poľnohospodársky využívanej pôdy v EÚ-28 v roku 2013

Support in EUR per hectare of utilised agricultural area in the EU-28 in the year 2013 **Graf 1**

Prameň: Eurostat, prepočty VÚEPP

Source: Eurostat, calculations of Research Institute of Agricultural and Food Economics

Celkové výdavky do poľnohospodárstva, rozvoja vidieka a potravinárstva v SR a ČR v roku 2014 (v mil. €)

Total expenditure for agriculture, rural development and food industry in Slovak Republic and Czech Republic in the year 2014 (in millions EUR) **Tab.2**

Podpory ¹	SR ²			ČR ³			Podpory ¹
	EÚ	SR	Spolu	EÚ	ČR	Spolu	
Trhovo-orientované výdavky ⁴	8,1	2,8	10,9	13,4	170,6	184,0	Organizace trhu a podpora cen ⁴
Priame platby ⁵	352,2	52,9	405,1	872,0	33,7	905,7	Přímé platby ^{1) 5}
Program rozvoja vidieka 2007-2013 ⁶	91,7	27,6	119,3	355,3	100,9	456,2	Program rozvoje venkova ^{2) 6}
Program rozvoja vidieka 2014-2020	52,0	17,7	69,7				
OP RH SR 2007-2013 ⁷	1,7	0,6	2,3	2,1	0,7	2,8	OP Rybářství ^{3) 7}
Štátna pomoc a národné podpory ⁸	0	7,0	7,0	0,0	244,6	244,6	Ostatní národní podpory ⁸
Všeobecné služby ⁹	0	91,0	91,0	0,0	0,0	0,0	
Spolu ¹⁰	505,7	199,6	705,3	1 242,8	550,6	1 793,4	Celkem ¹⁰

Prameň: MPRV SR, PPA, Návrh záverečného účtu za rok 2014, podklady MZe; SZIF; PGRLF a ďalšie inštitúcie ¹¹

¹⁾ Přímé platby EU, PVP a komoditní podpory z národních podpor.

²⁾ Včetně opatření HRDP v období 2008-09, hrazené ze zdrojů PRV.

³⁾ Čerpání finančních prostředků = předfinancované výdaje, tj. proplacené příjemcům. Kurz Kč/€ - 27,533

1/ support measures, 2/ Slovak Republic, 3/ Czech Republic, 4/ market organisation, market and price support, 5/ direct payments, 6/ Rural development programme 2007-13, 7/ Operational programme fisheries, 8/ state and other national support, 9/ general services, 10/ total, 11/ Ministry of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic, Agricultural Paying Agency, Proposal of final account for the year 2014, documentation of Ministry of Agriculture of the Czech Republic, State Agriculture Intervention Fund, Support and Guarantee Agricultural and Forestry Fund and other institutions,

1) direct payments of the EU and commodity support from national support measures

2) including measures of Horizontal Rural Development Plan in the period 2008-09 funded from Rural Development Programme resources

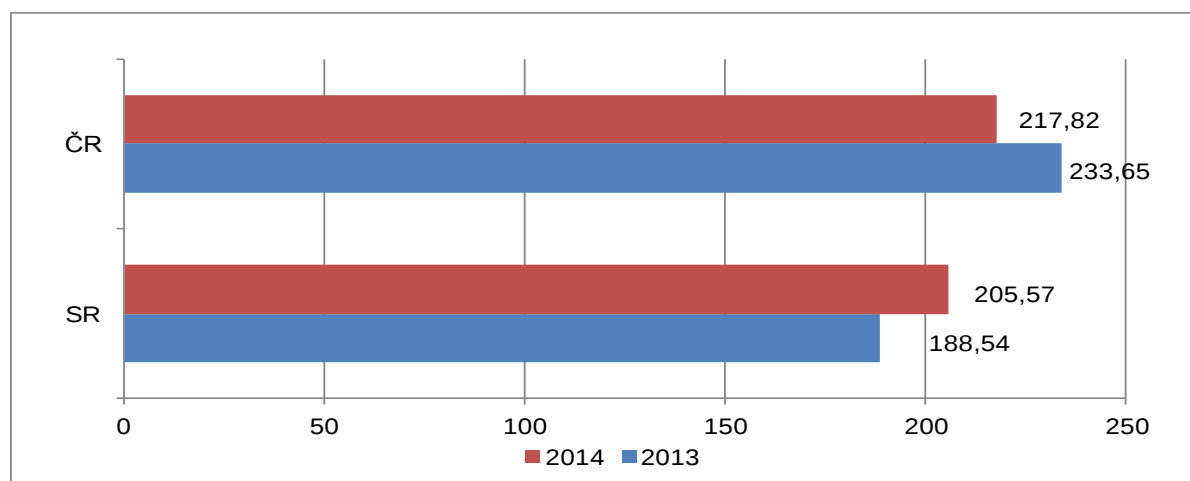
3) Funds spending = predefined expenditure, namely reimbursed to beneficiaries. exchange rate Kč/EUR 27.533

Celkové výdavky do poľnohospodárstva v roku 2014 v SR predstavovali 705,3 mil. € (Tab.2). Medziročne sa znížili o 1,1 %. Pokles bol najmä z dôvodu zníženia výdavkov na PRV 2007-2013, ktorého financovanie bolo ukončované. Najväčší podiel na celkových výdavkoch tvorili výdavky na priame platby (57,4 %) a výdavky na rozvoj vidieka (26,8 %). Zostávajúcich 15,8 % tvorili výdavky na všeobecné služby, TOV, OP RH, štátnu pomoc a národné opatrenia. Celkové podpory do poľnohospodárstva v ČR v roku 2014 predstavovali 1 793,4 mil. € a medziročne sa zvýšili o 1,7 %. Z toho zo zdrojov EÚ 69,3 % a 30,7 % z národných zdrojov. Najväčší podiel na celkových výdavkoch tvorili výdavky na priame platby (50,5 %) a výdavky na rozvoj vidieka (25,4 %). Takmer rovnaký podiel v SR ako v ČR z celkových podpôr predstavujú národné podpory a všeobecné služby (13,9 %, 13,6 %). Porovnanie sadzieb SAPS vykazuje medziročne odlišný trend vývoja medzi SR a ČR (Graf 2, Tab.3).

Porovnanie sadzieb SAPS v SR a ČR (v € na ha p.v.p.)

Comparison of Single Area Payment Scheme in the Slovak Republic and Czech Republic
(EUR per hectare of utilised agricultural area)

Graf 2

Prameň: MPRV SR, MZe ČR

Source: Ministry of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic, Ministry of Agriculture of the Czech Republic

Sadzby pre priame platby v SR a ČR

Direct payments rate in the Slovak Republic and Czech Republic

Tab.3

Direct payments rate in the Slovak Republic and Czech Republic											
Tituly ¹	SR ⁸		ČR ⁹		MJ	MJ	SR		ČR		Tituly
	2013	2014	2013	2014			2013	2014	2013	2014	
	€/MJ		€/MJ				Kč/MJ		Kč/MJ		
SAPS ²	188,54	205,57	233,65	217,82	ha	ha	4 897,14	5 659,96	6 068,88	5 997,23	SAPS
Os. pl. na cukor ³	594,41	597,96	863,72	1 084,43	ha	t	15 439,21	16 463,63	22 434,24	29 857,55	Oddělená platba za cukr
Dojnice ⁴	98,86	209,13	57,9	99,90	ks	VDJ	2 567,79	5 757,98	1 504,20	2 750,62	Dojnice *
Os. pl. OaZ ⁵	56,63	56,47	915,27	1 045,92	ha	ha	1 470,91	1 554,79	23 773,11	28 797,25	Rajčata ** ¹⁰
Chmel ⁶	269	269	192,59	334,42	ha	ha	6 987,01	7 406,38	5 002,40	9 207,53	Chmel
Platba VDJ ⁷	30,00 a 60,00	63,00 a 140,00	x	x	ha	VDJ	x	x	11 649,50	15 214,35	Telata *** ¹¹
						VDJ	x	x	1 861,30	3 505,11	Bahnice **** ¹²
						ha	x	x	11 991,80	19 670,44	Brambory ***** ¹³

Prameň: MPRV SR, PPA, MZe, SZIF, Zelená správa SR a ČR¹⁴

* Zvláštní podpora na krávy chované v systému s tržní produkci mléka

** Oddělená platba za rajčata STP

*** Zvláštni podpora na tele masného typu

**** Zvláštni podpora na bahnice, popřípadě kozy, pasené na travních porostech

***** Zvláštni podpora na brambory pro výrobu škrobu

1/ payment titles, 2/ Single Area Payment Scheme, 3/ separate sugar payment, 4/ dairy cows, 5/ separate fruit and vegetables payment, 6/ hops, 7/ livestock unit payment, 8/ Slovak Republic, 9/ Czech Republic, 10/ tomatoes, 11/ calves, 12/ ewe, 13/ potatoes, 14/ Ministry of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic, Agricultural Paying Agency, Ministry of Agriculture of the Czech Republic, State Agriculture Intervention Fund, Green Report of the Slovak Republic, Green Report of the Czech Republic

* Specific support for cows reared in market milk production system

** Separate tomatoes payment

*** Specific payment for calves of meat type

**** Specific support for ewe or goats grazed on grassland

***** Specific potatoes support for starch production

Podľa Eurostatu **poľnohospodárska produkcia** v krajinách EÚ-28 dosiahla v roku 2013 hodnotu 399,1 mld. €. Krajiny EÚ-15 vyprodukovali takmer 83,4 % z produkcie EÚ-28 a to pri rastlinných komoditách 71,7 % a pri živočišných komoditách 84,5 %. Najväčšími producentmi podieľajúcimi sa na produkcii v EÚ-28 boli Francúzsko (17,7 %), Nemecko (13,1 %), Taliansko (12,8 %) a Španielsko (10,6 %). Slovensko sa na európskej produkcii podieľalo 0,6 % s objemom 2 284 mil. €, Česko 1,2 % s objemom 4 819 mil. €.

Produkcia u väčšiny hlavných rastlinných komodít v oboch republikách mala medziročne narastajúci trend (Tab.4).

Produkcia hlavných rastlinných komodít, v tis. t

Production of principal vegetal commodities (in thousand tons)

Tab.4

Plodina ¹	SR – skutočnosť ²		ČR – skutočnosť	
	2013	2014	2013	2014
Obilniny spolu ³	3 412,0	4 708,3	7 512,6	8 779,3
z toho ⁴ : pšenica ⁵	1 684,3	2 072,4	4 700,7	5 442,3
jačmeň ⁶	446,0	675,9	1 593,8	1 967,0
kukurica na zrno ⁷	1 123,3	1 814,1	675,4	832,2
Cukrová repa technická ⁸	1 144,6	1 550,2	3 308,5	4 200,0
Zemiaky ⁹	164,5	178,8	646,9	832,8
Olejniny spolu ¹⁰	612,4	738,7	1 533,7	1 644,1
z toho ⁴ : repka olejná ¹¹	374,0	448,9	1 443,2	1 537,3
slnečnica ¹²	195,7	200,7	46,8	42,3
Strukoviny spolu ¹³	9,0	14,5	38,3	53,8
Kŕmne okopaniny ¹⁴	10,0	10,5	18,2	14,7
Ovocie* ¹⁵	53,6	55,8	149,2	152,5
Zelenina ¹⁶	325,4	326,1	239,7	294,2
Jednoročné krmoviny ¹⁷	2 456,5	3 015,9	8 497,1	10 709,2
Viacročné krmoviny ¹⁸	678,1	746,3	1 157,8	1 306,8

Prameň: ŠÚ SR, ČSÚ, ¹⁹ * údaje za ovocné sady

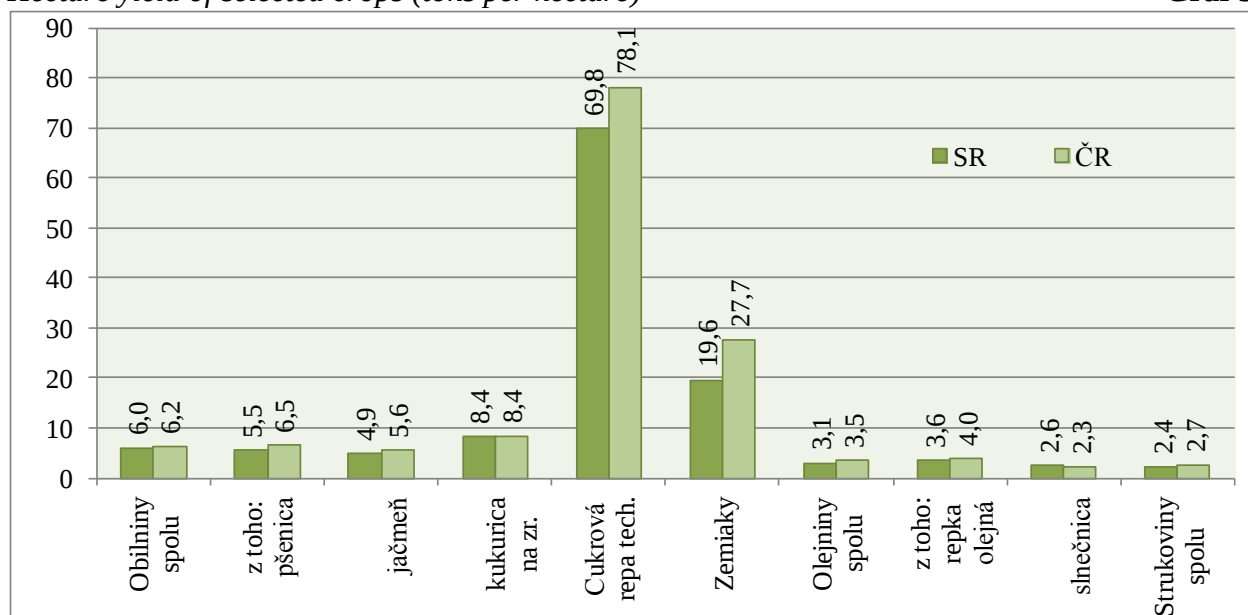
1/ crop, 2/ reality, 3/ total cereals, 4/ thereof, 5/ wheat, 6/ barley, 7/ grain maize, 8/ sugar-beet technical, 9/ potatoes, 10/ total oilseeds, 11/ rapeseed, 12/ sunflower, 13/ total pulses, 14/ fodder roots, 15/ fruit, 16/ vegetables, 17/ annual forage crops, 18/ perennial forage crops, 19/ Source: Statistical Office of the Slovak Republic, Czech Statistical Office, * data of orchards

Z porovnania hektárových úrod vybraných rastlinných komodít vyplýva, že u všetkých komodít s výnimkou slnečnice, vyššie úrody boli dosiahnuté v ČR (Graf 3). Tieto rozdiely boli významné najmä u zemiakov, kde hektárové úrody boli o 41 % vyššie ako v SR a u cukrovej repy, kde hektárové úrody v ČR prevýšili úrody v SR o 12 %.

Hektárové úrody vybraných plodín (v t na ha)

Hectare yield of selected crops (tons per hectare)

Graf 3

Prameň: ŠÚ SR, ČSÚ

Source: Statistical Office of the Slovak Republic, Czech Statistical Office, * data of orchards

1/ total cereals, 2/ thereof: wheat, 3/ barley, 4/ grain maize, 5/ sugar-beet technical, 6/ potatoes, 7/ total oilseeds, 8/ thereof: rapeseed, 9/ sunflower, 10/ total pulses

Tabuľka 5 dokumentuje medziročný vývoj stavov a produkcie hospodárskych zvierat v jednotlivých republikách.

Stavy a produkcia hospodárskych zvierat v SR a ČR*Animal numbers and production of livestock in Slovak Republic and Czech Republic* **Tab.5**

Kategória zvierat ¹	SR stavy zvierat ²		MJ ³	ČR stavy zvierat ²	
	k 30.11. 2013	k 30.11. 2014		k 1. 4. 2014	k 1. 4. 2015
Počet hospodárskych zvierat ²					
Hovädzí dobytok ⁵	467,8	465,5	tis. ks ⁴	1 373,6	1 407,1
z toho ⁶ : kravy ⁷	199,0	201,8	tis. ks	564,0	580,1
z kráv dojné ⁸	144,9	143,1	tis. ks	372,6	376,1
ostatné ⁹	54,1	58,7	tis. ks	191,3	204,0
Ošipané spolu ¹⁰	637,2	641,8	tis. ks	1 617,1	1 559,6
z toho: prasnice ¹¹	40,5	40,1	tis. ks	103,0	96,3
Ovce spolu ¹²	399,9	391,2	tis. ks	225,4	231,7
z toho: bahnice ¹³	269,8	265,4	tis. ks	129,0	134,5
Kozy ¹⁴	35,5	35,2	tis. ks	24,3	26,8
Hydina spolu ¹⁵	10 968,9	12 494,1	tis. ks	21 463,8	22 508,2
z toho: sliepky ¹⁶	5 680,9	5 651,3	tis. ks	6 755,5	6 297,2
Kone spolu ¹⁷	7,2	6,8	tis. ks	32,9	33,7
Produkcia ¹⁸	SR			ČR	
Jatočný HD spolu ^{*) 19}	23 364	22 347	t jat. hm. ²⁸	88 560	91 580
Jatočné ošipané ^{*) 20}	75 781	80 045	t jat. hm.	241 425	243 100
Jatočné ovce ^{*) 21}	1 257	1 391	t jat. hm.	3 320**	3 490**
Jatočné kozy ^{*) 22}	258	262	t jat. hm.		
Jatočná hydina ^{*) 23}	70 596	73 404	t jat. hm.	176 600	188 100
Mlieko kravské ²⁴	933 887	948 711	t	2 849 412	2 933 420
Vajcia slepačie ²⁵	1 162 742	1 114 944	tis. ks	2 469 060	2 561 280
Ovčie mlieko ²⁶	11 102	12 316	t	x	x
Vlna ovčia ²⁷	630	638	t	x	x

Prameň: Súpis hospodárskych zvierat ŠÚ SR, Živočišna výroba, predaj výrobkov z prvovýroby a bilancia plodín ŠÚ SR, MPRV SR rezortný výkaz BM (MPRV SR) 1-12, Odhad samozásobenia, ŠÚ SR, ČSÚ - Soupis hospodárskych zvierat; Výsledky chovu skotu, prasat a drúbeže, ²⁹ *) Hrubá domáca produkcia = zabitia na bitúnkoch + odhad samozásobenia +/- zahraničný obchod; x – údaje nie sú k dispozícii

** Výroba skopového a kozieho masa

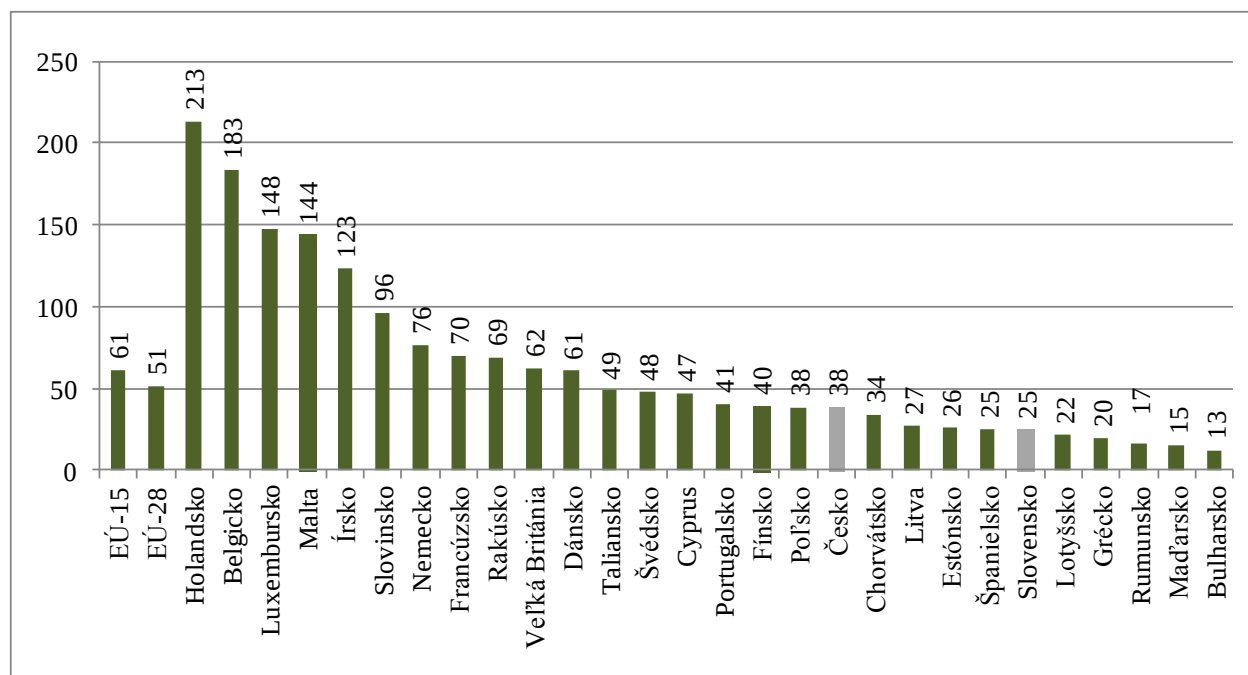
1/ category of animal, 2/ number of livestock, 3/ unit of measurement, 4/ thousand heads, 5/ beef cattle, 6/ thereof, 7/ cows, 8/ dairy cows, 9/ other, 10/ total pigs, 11/ thereof: sows, 12/ total sheep, 13/ thereof: ewe, 14/ goats, 15/ total poultry, 16/ thereof: hens, 17/ total horses, 18/ production, 19/ slaughter beef cattle, 20/ slaughter pigs, 21/ slaughter sheep, 22/ slaughter goats, 23/ slaughter poultry, 24/ cow milk, 25/ hen eggs, 26/ sheep milk, 27/ sheep wool, 28/ tons of slaughter weight, 29/ Source: Livestock list of the Statistical Office of the Slovak Republic and Czech Statistical Office, Animal production, sale of products from primary production and crops balance, Report BM (Ministry of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic, Estimation of subsistence of the Statistical Office of the Slovak Republic, Results of beef cattle, pigs and poultry breeding, *gross production=livestock slaughtered in slaughterhouses +estimation of subsistence +foreign trade; x-data not available; ** Production of sheep meat and goat meat

Čo sa týka hustoty výskytu HD na 100 ha poľnohospodársky využívannej pôdy, SR patrí medzi krajiny s nízkym výskytom HD a to 24,7 ks HD na 100 ha (Graf 4). Z krajín EÚ, nižší výskyt bol zistený len v Maďarsku, Rumunsku, Lotyšsku a Bulharsku¹. V ČR je situácia v chove HD priaznivejšia s výskytom 38 ks HD na 100 ha pôdy. Najvyšší výskyt HD bol v Holandsku.

Stavy hovädzieho dobytku v krajinách EÚ-28 (v ks na 100 ha p.v.p.)

Number of livestock in EU-28 countries (heads per 100 hectares of agricultural utilised land)

Graf 4

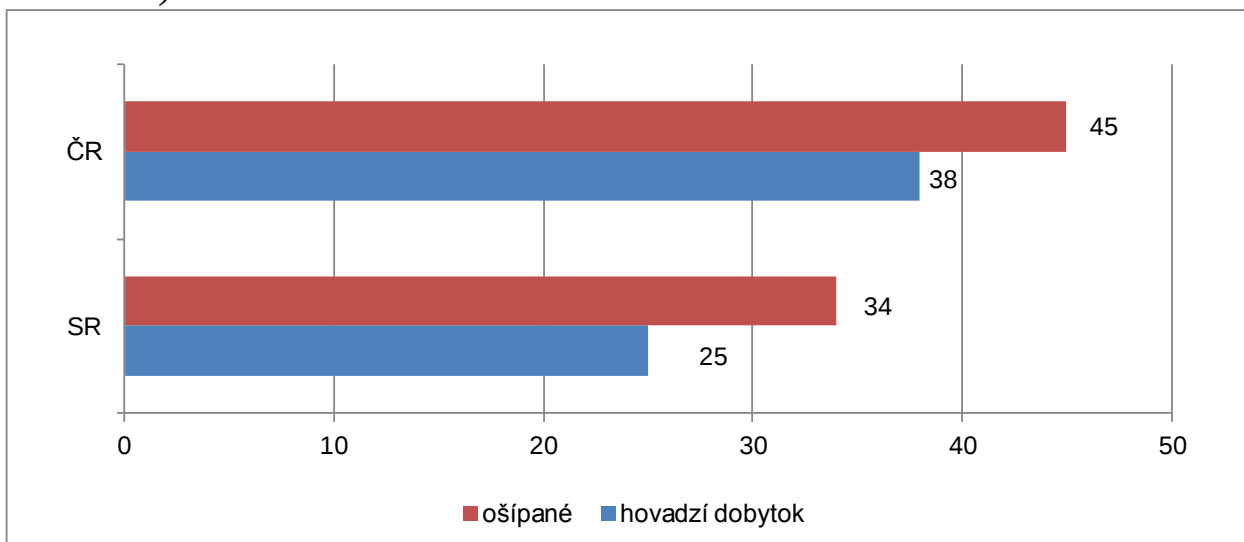
Prameň: Eurostat
Source: Eurostat

Podobne v prípade ošípaných je hustota ich výskytu na 100 ha poľnohospodársky využívannej pôdy v SR nízka a predstavuje 33,6 ks ošípaných na 100 ha (Graf 5). Z krajín EÚ, nižší výskyt bol zistený len v Bulharsku a Litve. V ČR je situácia v chove ošípaných priaznivejšia s výskytom 44,7 ks na 100 ha pôdy. Najvyšší výskyt ošípaných v roku 2014 bol v Holandsku, kde sa chovalo až 1 173,0 ks ošípaných na 100 ha pôdy.

¹ v uvedenej štúdii bolo zahrnutých len 22 štátov EÚ.

Porovnanie hustoty výskytu HD a ošípaných v SR a ČR (v ks na 100 ha)

Comparison of beef cattle and pigs density in Slovak Republic and Czech Republic (heads per 100 hectare)

Graf 5

Prameň: ŠÚ SR, ČSÚ

Source: Statistical Office of the Slovak Republic, Czech Statistical Office

Ceny potravín v jednotlivých štátoch Európskej únie a teda i v Slovenskej i Českej republike sú ovplyvňované najmä svetovým globálnym ekonomickým vývojom. Ovplyvňovanie cien domácimi ekonomickými rozhodnutiami ako aj hospodárskymi a politickými pomermi v jednotlivých krajinách je možné, váha tohto vplyvu na ceny potravín je však významne nižšia.

Ako uvádzajú databázy Faostat-u a Eurostat-u, ceny producentov rozhodujúcich agropotravinárskych komodít v priebehu roka 2014 mali klesajúci charakter. Podobne i ceny výrobcov vybraných rastlinných i živočíšnych výrobcov na Slovensku i v ČR zaznamenali pokles.

Vývoj cien poľnohospodárskych výrobcov vybraných rastlinných komodít (v € na tonu)
Price development of selected vegetal commodities by agricultural producers (EUR per tonne)

Tab.6

Rastlinné komodity ¹	SR ²		ČR ³		Rostlinné komodity ¹
	2013	2014	2013	2014	
	€/tona		€/tona		
pšenica potravinárska ⁴	174,40	155,26	203,59	162,82	pšenice potravinárska ⁴
pšenica priemyselná ⁵	158,98	133,95	188,69	149,60	pšenice krmná ⁵
jačmeň sladovnícky ⁶	201,71	178,62	214,91	187,56	ječmen sladovnícky ⁶
jačmeň potravinársky ⁷	193,66	156,13	208,21	193,77	ječmen potravinársky ⁷
raž potravinárska ⁸	160,90	136,53	177,91	142,77	žito ⁸
kukurica na zrno ⁹	172,71	128,66	194,89	154,47	kukuřice ⁹
hrach jedlý ¹⁰	317,64	300,83	250,02	288,74	hrách jedlý ¹⁰
semeno repky olejnej ozimnej ¹¹	369,81	335,00	421,54	353,18	semeno řepky ¹¹
semeno slnečnice ¹²	324,04	278,02	408,49	306,80	semeno slunečnice ¹²
cukrová repa ¹³	40,09	37,07	31,76	29,71	cukrová řepa ¹⁾ ¹³
zemiaky skoré ¹⁴	369,14	297,67	316,66	213,53	brambory rané ¹⁴
zemiaky neskoré konz. ¹⁵	260,60	267,68	163,86	176,70	brambory konz. pozdní ¹⁵

Prameň: ŠÚ SR, ČSÚ

1) při skutečně dosažené cukernatosti.

1/ vegetal commodities, 2/ Slovak Republic, 3/ Czech Republic, 4/ food-grade wheat, 5/ feed wheat, 6/ malting barley, 7/ food-grade barley, 8/ food-grade rye, 9/ grain maize, 10/ edible peas, 11/ winter rapeseed, 12/ sunflower seed, 13/ sugar beet, 14/ early potatoes, 15/ late ware potatoes, 16/ Source: Statistical Office of the Slovak Republic, Czech Statistical Office; 1) by actual sugar content obtained

Z porovnania cien vybraných rastlinných komodít vyplýva, že u väčšiny komodít s výnimkou hrachu, cukrovej repy a zemiakov boli vyššie ceny dosiahnuté v Českej republike (Tab.6). Tieto rozdiely boli v roku 2014 významné najmä u jačmeňa potravinárskeho, kde ceny boli o 24 % vyššie ako v SR a u pšenice priemyselnej, kde ceny v ČR prevýšili ceny v SR o 12 %.

Vývoj cien poľnohospodárskych výrobcov vybraných živočíšnych výrobkov

Price development of selected animal products by agricultural producers

Tab.7

Živočišne komodity ¹	SR ²		ČR ³		Živočišné komodity ¹
	2013	2014	2013	2014	
	€/tona		€/tona		
býky jatočné tr. mäsitosti U ⁴	2 949	2 948	3 217	3 035	jateční býci celkem ⁵
jalovice jatočné tr. mäsitosti U ⁶	2 309	2 294	2 700	2 431	jalovice jatečné v živém ⁷
kravy jatočné tr. mäsitosti U ⁸	2 176	2 203	2 459	2 197	krávy jatečné v živém ⁹
teľatá jatočné mliečne výkr. v mäse tr. I ¹⁰	2 902	3 115	3 582	3 230	telata jatečná savá v živém ¹¹
ošípané jatočné obchodná tr. U ¹²	1 628	1 557	1 678	1 564	jatečná prasata celkem ¹³
jahňatá jatočné výkrm v mäse L ¹⁴	2 710	2 968	x	x	jehňata jat. výkrm v živém ¹⁵
ovce, barany, škopy jat. v mäse S ¹⁶	1 701	1 722	x	x	ovce, berani, skopci jateční v živém ¹⁷
mlieko kravské tr. I* ¹⁸	286	298	328	340	mléko celkem* ¹⁹
kurčatá jatočné tr. I ²⁰	999	923	0	0	kuřata jatečná I.tř.j. ²⁰
vajcia slepačie konzumné triedené sk. L** ²¹	80	74	68	67	vejce slepičí konzumní tříděná** ²²
vlna ovčia surová v pote ²³	543	523	x	x	

Prameň: ŠÚ SR, ČSÚ²⁴

* mlieko - cena v € na 1000 litrov, ** vajcia slepačie konzumné - cena v € na tis. ks, x – údaje nie sú k dispozícii

1/ animal commodities, 2/ Slovak Republic, 3/ Czech Republic, 4/ slaughter bulls in class of fleshiness U, 5/ total slaughter bulls, 6/ slaughter heifers in class of fleshiness U, 7/ live slaughter heifers, 8/ slaughter cows in class of fleshiness U, 9/ live slaughter cows, 10/ slaughter calves in milk fattening with meat class I, 11/ sucking live slaughter calves, 12/ slaughter pigs of trade class U, 13/ total slaughter pigs, 14/ slaughter lambs in meat fattening with class L, 15/ live lambs in meat fattening, 16/ slaughter sheep, rams, wether rams in meat class S, 17/ live slaughter sheep, rams, wether rams, 18/ cow milk in class I, 19/ total milk, 20/ slaughter chicken in class I, 21/ hen table eggs sorted in class L, 22/ hen table eggs sorted, 23/ raw sheep wool in sweat, 24/ Source: Statistical Office of the Slovak Republic, Czech Statistical Office

* milk – price in EUR per 1 000 litres, ** hen table eggs – price in EUR per 1 000 pieces, x – data are not available

² Kurz Kč/€ 2013 = 25,974, 2014 = 27,533

Záver

Na základe analýzy jednotlivých ukazovateľov Slovenskej a Českej republiky sme dospeli k nasledovným záverom:

- slovenské poľnohospodárstvo svojimi ekonomickými a produkčnými výsledkami sa nachádza vo väčšine ukazovateľov nielen pod priemerom pôvodných štátov EÚ-15, ale aj pod priemerom štátov V-4, ktoré vstúpili v rovnakom období ako Slovensko do EÚ,
- výrazné diferencie sú aj v štruktúre využívanej poľnohospodárskej pôdy. Slovensko disponuje mierne vyšším podielom ornej pôdy ako Česko a tiež vyšším podielom domácich záhradiek. V štruktúre využitej poľnohospodárskej pôdy Česka je vyšší podiel aj trvalých porastov a trvalých lúk a pasienkov ako na Slovensku. To predurčuje väčšiu incidenciu k samozásobeniu na Slovensku a získavaniu produktov z domácich záhradiek. V Českej republike vzhľadom na väčší podiel trvalých porastov, lúk a pasienkov sa ponúka možnosť väčšieho rozvoja živočíšnej výroby najmä hovädzieho dobytku,
- nižšia úroveň hrubej pridanej hodnoty v neprospech Slovenska svedčí o speňažovaní produkcie a úspore nákladových faktorov výroby,
- slovenské poľnohospodárstvo dosahuje nižšiu úroveň vo väčšine intenzitných parametrov tak rastlinnej a živočíšnej výroby, čo poukazuje na určité rezervy v zámeroch výroby a jej finalizácii.

Literatúra

- [1] KRÍŽOVÁ, S. – BELEŠOVÁ, S. – CHRASTINOVÁ, Z.: Svetové poľnohospodárstvo a potravinárstvo krajín EÚ, Ekonomika poľnohospodárstva, ročník XIII. 2 / 2013
- [2] SOJKOVÁ, Z. - STEHLÍKOVÁ, B.: Socio-ekonomická komparácia krajín EÚ. Nitra: SPU, 2005. ISBN 80-8069-520-2 Economics of Agriculture, volume XIII. 2 / 2013 50 Research Institute of Agricultural and Food Economics
- [3] ŠIMO, D.: Komparácia vybraných ukazovateľov agrárneho sektora V Európskej únii. Zborník. Riešenie vybraných manažérskych a marketingových problémov v agropotravinárstve. Nitra: SPU, 2005. ISBN 80-8069-510-5
- [4] CHRASTINOVÁ, Z.- UHRINČAŤOVÁ, E: Slovenské poľnohospodárstvo v kontexte štátov EÚ Ekonomika poľnohospodárstva, ročník XIV, 2014, č. 2
- [5] CHRASTINOVÁ, Z. a kol.: Ekonomické parametre slovenského poľnohospodárstva a potravinárstva v kontexte štátov EÚ. Výskumná správa, Bratislava 2013, VÚEPP, 142 s.
- [6] NATIONAL INSTITUTE OF STATISTICS, Romania: the statistical survey “Livestock and animal production in 2014”, PRESS RELEASE No. 123 of May 15, 2015.
- [7] SPRÁVA O POĽNOHOSPODÁRSTVE A POTRAVINÁRSTVE V SR za rok 2014
- [8] ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR za rok 2014

Došlo 9.2. 2016

Kontaktná adresa

RNDr. Slávka KRÍŽOVÁ, NPPC-VÚEPP, Bratislava, SR

Ing. Zuzana CHRASTINOVÁ, NPPC-VÚEPP, Bratislava, SR

Ing. Ida ZEDNÍČKOVÁ, ÚZEI, Praha, ČR

RNDr. Ivan FOLTÝN, CSc., ÚZEI, Praha, ČR

tel. 58243 368 e-mail slavka.krizova@vuepp.sk

tel. 58243 231 e-mail zuzana.chrastinova@vuepp.sk

tel. +420 2 222 000 414 e-mail zednickova.ida@uzei.cz

tel. +420 2 222 000 414 e-mail folty.ivan@uzei.cz
